

1916

15. aastakäik.

Ühik number 12 k p.

Meie Mats

Tellimise hind kättesaatmisega aastas 5 r. 50 l.,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest
2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmub iga laupäev.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Harju ja Riiklil nuiitsa nurgal nr. 46/15,

„Leaduse“ raamatulaupluses.

Adress Wene keeles lhti. kui ta rahakirjabele: г. Ревель.

Журналъ „Мейе Марсъ“.

Ear. vitamata jäänud lühemad käsikirjad hävitatakse ära, kui tagastamiseks märtsi juurde lftatud ei ole. Kirjatöödel peab
saatja täielik aadress ja nimi peal olema. Aadressi muutmise eest 10 kop. ja wana aadressi number ühes anda.

Nr. 75.

Laupäeval, 23. (5. weebr.) jaanuaril 1916.

Nr. 75.

Sõjapõgenejate lahumine kodukoldest. „Mitte midagi ei pea waenlane saama...“

Istuvad: 1. Julius Raska. 2. Mitrofan Moschnow, paelamees.
Seisavad: 1. Peeter Teetsow, Wana Kuustest. 2. Ed. Welbemann, Sürga-
weref. 3. Mihail Mustago, Heademeestel. Kõik tegewas sõjawäes.

Dige pärija.

Charles Edward Price roman.

(Särg 1.)

Äärmuseni pahane selle teotuse üle, nagu Alice isa plaani salajas nimetas, tormas ta ruumikasse eeskotta. Seal oleks ta peaaegu ühe ilmatu-pika nooremehega kokku põrkanud.

„Sallo, Alice! Miks nii kiirelt?“ hüüdis see naerdes. „Ma tulin praegu su järele, et minu uue automobiliiga lõbusõitu tegema minna.“

Kuid noor neiu kehitas ainult nipsakalt ümargusi dlaifi. „Mine ometi oma klaperkastiga, Richard,“ ütles ta armu-
talt, „ja pealegi ei ole mul ka sugugi lusti lõbusõitu teha.“

Richard Gilsland, Alice onupoeg, tegi pettunud näo. „Mis siis sinuga on, Alice?“ küsis ta, neiu mustjatesse filmadesse waadates. „On sul pahandust olnud, ma näen seda sinust ära; oli sul onuga waielust?“

„Ah, jäta mind ometi rahule, ja pealekäija inimene!“ noomis neiu. „Pead sina siis kõik teadma?“

„Ma arwan ometi,“ wastas noormees heasüdamlikult, „sinu onupoja ja loomuliku kaitsejana.“ Sealjuures katsus ta käe neiu saleda piha ümber panna, kuid päris pahajest raputas neiu lahti ja põgenes elutuppa.

Seal sai Richard tema kätte.

„Alice, armas, hea neiu, ära ole nii tõrges! Tule, little mulle; mis sind rõhub!“ palus ta uueste.

Neiu heitis pehme tooli peale ja wahtis tarretult pöran-
dale, oma pärlihammastega alumist huult närides.

„O, Richard,“ hüüdis ta wiimati libedusega, „isa on ühe pärija wälja õngitsenud, kellegi inimese, kes perekonnas Roberti seisukoha omandab.“

Richard Gilsland raputas imestades oma noort kähar-
pead. „Pärija?“ kordas ta pooluskumata. „Mu Sumal, tal oled ju sina ometi —“

„Mind ei wõeta lihtsalt arwesse,“ wastas Alice põlas-
tawalt õlade kehitaamisega, „mina olen ju ainult tütarlaps.“

„Aga see on ju rumalus!“ pahwatas Richard wälja.

„Iga mõttes on see pisut teisteti. Ta on seda uut poega otsides kõigis ajalehtedes kuulutanud, kuna mina arwasin, et kurbtus ja lein Roberti surma pärast tema siidames närib.“

„Onul on süda malmist, see ei murbu nti tergeste,“ ütles Richard laitmalt. „Aga kes see uus kronprints siis on?“

„Minu isa depoe, tema ainna õe poeg, ja — ta tuleb juba homme siia,“ lühas ta kindluseta häälel juurde, kuna ta wälksed käed rufitasse tõmbasid.

„Mis sa ei little, Alice,“ lausus noor-
mees järeloomulikult. „Mina ei ole seni veel teadnud, et onul älepea õde on.“

„Mina ka mitte. Ta on Londonis toatüdrutuks wõi mõnelt muult fellefarna-
fets olnud ja seal kellegile mehele läinud. Sellel abielupaaril sündis poeg, kellele Robert nimets pandi. Siis ei ole isa enam oma õest suuremat wälja teinud, sest et ta selle mehega ei tahtnud tegemist teha.“

„Sõ, seda on temast juba uskuda,“ mürtises Richard.

Alice nokutas kurbalt.

Wend Robert ei oleks iialgi midagi fellefarnast teinud, selleks oli ta liiga hea-
südamlik, ja kui mina ka korfnapühkijale oleksin läinud, ta oleks temale kõige ilu-
sama luua kinkinud, mis kunagi saadawal, ja oleks teda wahetwahel korftna pihkmiisel awitanud, ainult et näidata, et ta teda omaft halwemaks ei pea.“

Noor neiu oli wiimased sõnad niisuguse kentskate häälega ette kannud, et Richard tõstest seisukorraft hoolimata laginal naerma puhkes.

„Müüid naerad sina ka mind veel wälja,“ pahandas Alice.

„Ei, sugugi mitte, wälje,“ kaitfes end Richard, „aga mõte, kuidas sina küll korfnapühkija naisena wälja näeksid, on tõeste ülinaljatas. Aga kuidas siis see uus pärija wälja näeb?“

Alice õhtas. „Powell õelnud, et ta meeldiwa wälimuse ja õshentmeni*) kombetega olewat.“

„Arwatawaste on ta need „Wiisakate komete“ raama-
tust õppinud,“ tähendas Richard sapiselt. „Awalikult õelba, et mõista ma sinu isa, Alice. Misparast ei lepi ta sellega, et sina tema wara pärijaks jääksid?“

„Ta tahab tingimata perekonna alalhoidjat saada, ja kui ma mehele lähen, muudan ma ju nime. Isa töötas mulle küll igatahes, et ma suurema õfa warandust pärin, aga see õisjetungija peab igas asjas täielikult minu wenna toha omandama.“

„Aga see on ju pöörane ülelohus!“ hüüdis Richard ausas wihas.

„Seda ta ka on. Rahast, mis mulle lord päranduseks langeb, teen ma wäga wähe wälja, aga ma ei suuda sellest jagu saada, et wöörale ruumi pean andma. Jah, kui sina see wähemalt oleksid olnud, Richard, sina oled ometi korralit mees, ja tuntud inimene.“

Nooremehe awalikud meeldiwad näojooned õid tusafets. „See ei ole dieti mingi iseõraline suur kiitus, mis sa mulle õin annad, ja see, mis sa praegu awaldasid, on täieste wöimata. Sinu isa tahab oma perekonna nime järektule-
wale soole alal hoida, ja õiksti Gilslandidest ei hakka juba iialgi oma nime wahetama.“

„Enesestki mõista mitte,“ wastas Alice torkawalt, „Gils-
landid on juba mitmendat põlwe suurmaa omanikud olnud, kui Tremontid alles veel lihtsad mäekewajad õlid. Minu wanaema oli eht kõigeparemal juhtumisel mõni-toa wõi kõõgitudruk — ma usun, ma olen temast õfawuse pärinud, kõõfjugu wälkseid küpsiseid walmistada, see on minul weres.“

Richard tõstis tagasiõerjumat käe. „Di, oi, lohe tun-
ned ja enese juba haawatud olewat. Mina ei tahtnud sugugi õind haawata, waid oma sõnadega ainult tähendada et mind sealjuures sugugi arwesse wõtta ei wõi, nõh, ja mis minu enese wanaemasse puutub, siis ei ulata ka tema haridus kõõgitudruku waimu tafapinnast sugugi kõr-“

*) Gentleman — aumees.

gemale; ta on ebausklik kui laevamees ja finnitab tõsiselt, et et tal „waimlik nägemine“ olewat.“

Selles asjas wõib tal ju omast kohast ka õigus olla,“ lühas ta järeldõeldes juurde, „sest kui aega enne sinu wenna surma nägi ta matusewongi Salloni mõisast lahkuwat, ja mõne päewa eest nägi ta waimus, kudas kaks wõõrast meest teie mõisa uksele lähi eht.“

„Kaks meest,“ kordas Alice pead raputades, „sel juhtumisel on sinu wanaema küll kahelkordsest näinud, sest tege- mist on siin ainult ühega, ja sellestki on mulle rohkem kui küll. Aga ma ei ole sulle veel kõit jutustanud, Richard. Kuule ja imesta: minu isa on omale pähe wõtnud, mind sellele uuele pärijale mehele panna.“

Noormees ei teinud just wäga waimurikka näo. „Mis, sina pead sellele mehele, kes nii ilma pilema jututa teie pere- konda tungib, ka weel naiseks saama?“

„Jah, nii tahab wähemalt minu isa. Nähtawaste arwas ta, et ainult wäike sõrmega tarwitseb tähendada, ja kohe langen mina sellele tädipojale kaela. Aga ta peab nägema, et ta elsinud on,“ lühas ta leelwail silmil juurde.

„Siin on ainult üks pääsetee,“ seletas Richard mehe näoga, kes kange'aselikule otjusele jõudnud, „mina pean ennast sinuga kihlama. Kui sa minu päralt oled, Alice, siis langewad kõit sinu isa plaanid tühja koku.“

Ta nihutas omu tooli noore neiu kõrwale ja wõttis tema parema käe oma suurtesse, pisut kohmatatesse kätesse.

Alice surus tema käsa, kui ka üsna wähe.

„See on suurepäraline mõte, Richard! Ma teadfin ju, et sa mind hädasse ei jäta, sina oled alati wana, hea, mõnus pois. Teise mehe kihlatud pruudina ei wõi minu isa mind enesestki mõista uuele pärijale naiseks fundida, kuigi isa sõnumit meie kihlusest just lahkelt wastu ei wõtaks. Lõpuks on sellel weel see hea kül. et see wõõras kohe haka- tusest peale teab, et mul mõtteski pole temale minna, ja kui minu isa siis kindlale arandagemisele on jõudnud, et ainult minul oma edaspidise elu üle otjustada on, wõime ju oma jandi lõpetatuse kuulutada.“

Nooremehe silmad suurenesid hirmuäratawal kombel ja läksid wiimaks nii pungile, et näis, nagu oleksid nad iga filmapill pealuust wälja kuttumas.

„Misjugu se jandi?“ suutis ta suure waewaga küsida. „Noh, meie nõnda nimetatud kihluse,“ wastas Alice karsitult.

Richard heitis tema peale pilgu, milles surma-etteheid seisis.

„Sina oled mind minu kõigepühimates tundmustes haawanud, Alice,“ ütles ta nukralt, „mul oli nende sõna- dega tõsi taga. Juba aastatekaupa olen ma lootnud, et sina kord mu naiseks saad, ja ainult sellepärast ei ole ma oma südant weel awanud, et sa alles nii noor oled!“

„Aga, Die,“ hüüdis Alice tulipunase näoga wähele, „ega sa ometi arwanud, et ma sind sellepärast heaks, mõnu- jaks poisiks nimetasin, et ütlesid, et sa mind kõsida tahad?“ Ta tõstis oma õrn-roosa nimetisõrme otjasse wastu. „Nii lapfikuts ei oleks ma sind tõeste pidanud, Richard, sa oled — noh, tead isegi juba, tõeste natuke jäbur!“

Nii armutatult hulka mõistetud noormees kehitas üksluiselt õlast. „Minul on ükskõik, misjugu se meelitusnimedega sa mind austad, Alice, kui sa aga minu palwet kuulda wõ- tad. Sa ütlesid ju ometi ise, et see tore mõte olewat, ja, Alice,“ lühas ta, unistawat pilku neiu poole saates, juurde, „kas sa siis mind natukenegi ei armasta?“

Neiu wistas oma ilusa pea kullasse ja silmitses teda pillkawa pilguga. „Ma pean sind kõigeparemaks seltsimeheks, kes mul maa peal olemas,“ seletas ta, „ja ma oleffin end sinuga ajutiselt kihlanud, ainult et sellele mehele näidata, et pulmadest minu ja tema wahel midagi tulla ei wõi. Aga kui sa nüüd äkki niisuguste rumalustega wälja astud, peab see enesestki mõista tegemata jääma,“ ütles ta tõrelewalt.

„See, mis sina rumalusteks nimetad, Alice, on minu kõigepühamad tundmused. O, ma armastan sind kindlusest.“ Ta lasti ühe põlwe peale ja pani parema käe sinna, kus oma südamet arwas olewat.

„Richard, Jumala pärast, tõuse ülesse!“ hüüdis Alice, ennast naeru päralt mõlemist küljest kinni hoides. „Kui sind

Rongikäit Belgia auls Londonis. Purustatud lipuga ja palja- jalgne naisterahwas kujutab Belgia kurba saatust.

teegi nüüd niisuguses seisangus aga näeks! Misjugu sest roma- nist oled sa selle jäbura seisangu wälja lugenud? Ei, ei, niisugune asi ei passi sulle koguni. Pealegi on romanika- gelased alati mustad kui õõ, ja neil ei ole nii punased pead, nagu sinul. Tule. Iepime jälle ära,“ ütles ta, nooremehele kätt wastu sirutades. „Sa tead ju, kudas me lastenagi te- gime, kui wahel tülitsenud olime. Oleme ka edaspidi kui wend ja õde üksteisele, aga sinule naiseks tulla — ei, seal tahan ma parem wanaks piigats jääda.“

Richard oli wahpeal wäga kurwa näoga oma tooli peale istunud.

„Sina ja wana piiga?“ wastas ta usmata pea rapu- tamisega. „Ennem lähed sa küll kellegile teatud mehele.“

„Sa kes peaks see teatud mees olema?“ küsis neiu wäl- jakutsuwa häälega.

„Mister Robert Jones,“ teatas sel filmapillgul õue- meister.

Kolmas peatükk.

Alice tõusis masinlikult ja silus mõned tõtkjad juukse- lähard otjasselt ära. Richard tõmbas oma jalad, mis ta terwes pikkuses wälja oli stutanud, koomale, ja ponnises wäga sarnaselt midagi oma ette, mis allaneelatud sajatusesega tõlas.

II. aastakäit

Rahwa tähtsaamat

1916. aasta peale on ilmunud. Hind 5 k. Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teadus“ Tallinnas.

Paar sekundi hiljem astus ilus ja sae, umbes kolme-kümne aastane, hästi riides mees üle läve. Ta oli kõrge, jõufangelane, sarjase kaswuga, laiade õlade ja iseloomulikult mehikelt kujunenud ruugete läharijuustega peaga. Puhtats aetud nagu awaldas awaliktu ja ausameelset ilmet, naljatooniline maha naeratus, mis sel filmapilgul tema huulte ümber mängis, lasi teda weel rohkem meeldiwana esineda. Lumepruunidest filmadest wälkusid naljanooled.

"Ma tulen küll wist pisut ootamata?" ütles ta kõlawa baritonihäälega. "Ei ole ime, sest ma jõudsin ka terwe päewa waremalt siia."

Sga tema liigutus oli kindel ja kohmakuseta, ta esines nagu peene feltsonna liige kunagi. Terwes tema olemises oli midagi nii külgetõmbawat, et Alice teist ei saanud, kui temale wastu astuda ja kätt ulatada.

"Teie olete —" algas ta.

"Robert Jones," täiendas wõdras. "Ja kellega on mul au?"

"Mina olen Alice Tremont. Ainult Alice Tremont," lisas ta juurde.

Wõdras heitis lõbustawa pilgu ta peale.

"Ma arwan, Alice Tremont olla, on ilka midagi kaunis mõjukat. Enesest wõiksin ma ennem ütelda „ainult Robert Jones“, sest waewalt küll, et te minust ennemalt midagi kuulnud olete."

"D, siiski ilka; minu isa andis mulle teie üle kõikfugu huwitawaid teateid. Teie olemas-olemisest aga sain igatahes alles täna hommikul kuulda."

"See ei ole ime, sest meie perekond ei ole mitukümmend aastat enam üksteisega läbiläimises seisnud."

Setkis wäike kohmetu wahaeag, mille Alice selle läbi lõpetas, et Richardit tutwustas.

"See on minu onupoeg, Richard Gilsland," ütles ta sellekohase käeliigutusega. "Minu ema oli sündinud Gilsland," lisas ta seletuseks juurde.

Jones siirutas temale sõbraliku naeratusesega käe wastu, mida see noormees waewalt oma sõrmedega puudutas.

Ta soowis selle sisefungija, kes tema onu käsil Alice kofima pidi, sinna, kus pipar kaswab, ja harilik „rõõmustab mind, teid tundma õppida!" tuli nii sunnitult kui wähegi wõimalik tema huultelt.

"Ei tea, kas isa juba teab, et te tulnud olete? Ehk ei ole duemeister teie päralejõudmisest weel sugugi teatanud?" tähendas Alice, aga seal läks juba üks lahti, ja Galtioni omaniku tugew fogu ilmus ufseraamide wahel.

Tema näol oli raudne, waendumata joon, ja sel wiisil, kudas ta pead kandis, oli midagi kõrki, lähinemat küll.

"Siis... Robert Jones..." ütles ta, waewalt poole pöörates.

Jones astus wanamehe poole ja tegi kerge kumarduse.

"Ja muidugi; see ma olen, ja kui sa seda weel must walge peal tahad saada, onu, siin on mul tunnistus sinu adwofati poolt."

Kende sõnadega tõmbas ta ühe nimekaardi oma kuuetaaskust ja ulatas kaewanduste omanikule, kes sellest filmad kiireste üle lastis läia. See sisaldas ainult mõne rea Powell'i hästi tuntud käekirjas, milles kinnitati, et selle kaardi tooja mister Robert Jones on.

Tremont nokutas rahuldatult. Rahulolemise ilme lendas üle tema näojoonte, ja ta siirutas nooremehele oma käe wastu, kuna ütles: "Tere tulemast minu majas, Robert! Sa tulid ometi arwatawaste selle mõttega, et alaliselt siia jääda?" lisas ta küssiwa pilguga juurde.

"See oleneb sellest ära, kudas sa minu kohase leiad olema, onu," wastas Jones, Tremonti paremat kätt tugewaste peosse wõttes. "Pealegi kutsuti mind seni Bob'iks, onu."

"Mina olen lord juba Robertiga harjunud, sest et minu lahkunud poega nõnda nimetati."

"Sellegipärast tahaksin kind paluda mind Bob'iks nimetada. Wanemad nimetasid mind alati nõnda, ja ma usun waewalt, kas mul igalord meelde tuleb teise nime peale wastata."

Wanaherra kortsutas kulmu; ta ei olnud sellega harjunud, et keegi temale wastu räägib. "Minu pärijana pead a ennast tahes wõi tahmata Robert'iks nimetama, sest ma

nõuan sinult, et sa minu täie nime Robert Tremont omale wõtaksid."

"See on teine asi, onu, aga sugulaste ja sõprade kestel tahaksin ma ilkagi Bobi nime kanda, see nimi kõlab palju ladusamine. Eks ju, onutiitar Alice?"

Naeratahes waatas neiu tema pruunideksse filmadesse.

"Teil on õigus," kinnitas ta, "Bob ei kõla sugugi nii kalgilt kui Robert."

Wanaherrale oli see nähtawaste meele järele, et tema õepoeg ja Alice juba heal ajal seisma näisid. "Noh, niisugusel juhtumisel on ju kaks häält minu ühe hääle wastu," ütles ta kuuwalt, "jäägu siis peale Bob."

Nüüd langes tema pill Richard Gilslandi peale, kes ennast selle läbirääkimise puhul meelega kõrwale oli hoidnud.

"Seal oled ju sina ka, Dick! On see sinu auto, mis wäljas ufse ees seisab?"

"Ja muidugi, onu. Ma palusin Aliceet minuga lõbusõitu teha, aga ta ei tahtnud koguni tulla. Eule, waata ometi wähemalt mu sõdurista!" pööras ta neiu poole, mille peale nad mõlemad toast lahkusid.

Kohe selle järele seisid mõlemad õues. Dick keeras eest jõe kaitma ja istus siis tüüri juurde. Auto hakkas ähtima ja pükima nagu ärewuses hobune; see oli weel kaunis wanamoodi, nii siis sugugi mitte hästi ilus ja kiire.

"Ja sellesse pörgumastnasse peaksin ma istuma?" hüllidis Alice üsna kohkunult.

"Ilus pörgumastin," ütles Richard. "Sa maksis mul terwelt kahetsajada naela. Nii siis, sa ei sõida koguni kaasa, Alice?"

Neiu raputas pead.

"Noh, siis jalutan ma sinuga weel pisut rohuaias."

Ta tuli jällegi maha ja sammus neiu kõrwal maja ümber ringi pargi poole. Peagi seisid nad wäitse kingu peal, kust tore wäljawaade imbruse peale awanes. Nooremehe film jäi pikkade hoonete peale peatama, mis tinataewanduse tarwis olid.

"Sinu tädipoeg on täielik õnnelaps," ütles Richard järelmõttelikult. "Kõik, mis siin meie ees, saab lord tema päralt olema."

"Sgatahes, ja minul ei oleks ka kõigewähematti selle wastu, ainult sellega ei taha ma leppida, et ta just minu furnud wenna asemel peab olema."

"Sa näib nii kaunis korralik mees olema," tähendas Richard.

"Enesestki mõista," andis neiu ruttu tagasi, "wõi arwad sa ehk, et maa peal ainult üks wiisakas inimene on, selle nimi Richard Gilsland on?"

Noormees hakkas kaunis sunnitult naerma. "Sina wõid täna aga ka õige okkaliseks minna. Ometi peaksid sa teadma, et ma sugugi enesest sisewõdetud pole, wõi teed sa ennast meelega nii ärritatuks, et minust ainult lahti saada? Ma ei nõua ju muud midagi sinu käest, kui et minule natuke lootust annaksid — ma oleksin kõige õnnelikum inimene Jumala päikese all."

Noor neiu kortsutas otsaesist. "Kunle lord, Richard," ütles ta kannatamatalt, "meile mõlemile oleks palju parem, kui sa niisugused wõimatad mõtted lord jäädawalt peast wälja heidaksid. Ma ütlesin sulle juba ennemalt," lisas ta, oma kätt tema käewarre peale pannes, juurde, "et meie wahelord ainult kui õe ja wenna waheliseks wõib jääda."

Peaaegu ägeda liigutusega raputas ta noore neiu käe maha. "Ja mina pean pealt waatama, kudas teine sinu minu käest ära õngitseb! Ei! see on liiga palju nõutud." Neiu hakkas hõbeheledalt naerma. "Ma jään wanaks tüdrukuks."

Wastuseks näitas Richard peaga mõisa poole. "Sa kudas jääb sellega seal sees?"

Neiu kehitas õlast. "Ta seisab mul niisama kaugele, nagu iga teine."

"Silmapikkiselt jah, aga tulewiku eest ei tahaks ma wastutada. Sa oled siiski liiga ilus, Alice, et wana tüdurukuna surra. Sa oled wiimasel ajal isegi iluduseks arenenud. Ja jah, sellegipärast ei tarwitsa sa mulle sugugi weel

õla näidata ja oma väikse jalaga trampida, see ei muuda midagi teoasja juures."

"Mine ometi minema oma magedate meelitustega!" vastas Alice üle õla. "Sul ei ole midagi muud kui rumalused peas."

Sellega jooksis ta kergejalgselt kingust alla ja kadus majasse.

Raske südamega ronis noor Gilsland oma autosse. Ta armastas oma ilusat sugulast veel rohkem kui tunnustada julges, ja ammu ajast juba oli ta lindlaste lootnud, et selle nägusa neiu kord omale kodukanaks wiib.

Sügawa meelepahaga südames sissetungija vastu, nagu ta wanaherra depoeaga nimetas, sõitis ta minema.

(Särgneb.)

Tuhandefrangiline.

Parisi ajakirjanikul doktor Baudinil tuli kord pikemalt oma lehes ühest kerjusest kirjutada, kes sellepärast kinni võeti, et tema käes kahelümnefrangiline raha leiti. Ei tahetud sugugi ustuda, et ta selle raha digel kombel on saanud, õnneks läks waelsele korda juhtumisi seda isandat jälle üles leida, kes temale armulikus tujus selle kuldraha oli andnud.

See lugu wiis Baudini iseäraliku mõtte peale, ja misgugused äpardused teda selle mõtte teostamisel kiusasid, sellest jutustab ta järgmisel lõbusal kombel.

"Kord hommikul warustasin ma ennast tuhandefrangilise paberrahaga, tõmbasin omale nürud selga ja algasin oma juhtumiserikast ringkäiku. Ma arvasin nimelt, et nürustes riietes kerjus ainusti ärimeest ei leia, kes temale tuhandefrangilise ära wahetaks, ja ta oma raha kõrwal nälgida võib, või vähemalt politsei kätte toimetatakse.

Kui oma kodunt lahtunud olin, astusin lähemasse pagariärisse.

"Paar naela saia tahaksin ma osta," ütlesin ma pagarile ja ulatasin temale tuhandefrangilise.

Uga ta ei võtnud seda raha vastu ja wabandas ennast kohe, et tal praegu peentraha ei ole selle wahetamiseks.

"Uga ma olen nälgas."

"Siis võtke siin see paar naela saia. Makske teine kord."

Ta oli silmnähtawalt rõõmus, kui ma pagariärist lahkusin ühes saia ja tuhandefrangilisega.

Minu pill langes ühe jalandude kaupluse peale. Jääselt teretati mind seal, minu räbalad ei aratanud nähtawaste iseäralist ufaldust. Kuna ma omale paari saapaid wälja ostisin, walwasid sealjuures kümme filma minu sõrmede peal. Saapad maksid kümme franki ja mina panin oma tuhandefrangilise leti peale.

Kohe juhiti mind kauplusest wälja, saapaid aga ei antud.

Ma istusin puiestee pingi peale ja sõin oma saia. Uga kuiw sai ei ole kuigi hea kõhutäide. Nii siis hakkas mu isu dunte peale käima, mida üks wana naine minu läheduses miikitas. Ma walisin kuus õuna wälja, hammustasin ühe tüki lahti ja ulatasin torgowkale tuhandefrangilise. Naine kuskus wihaselt sõimama, ja mina katjusin et oma pooliku õunaga eemale sain.

Ma astusin aptegisse ja nõudsin oma kõha jaoks rohtu.

Apteker ulatas mulle kalaraswa. "Maksab kolm franki," tähendas ta sealjuures.

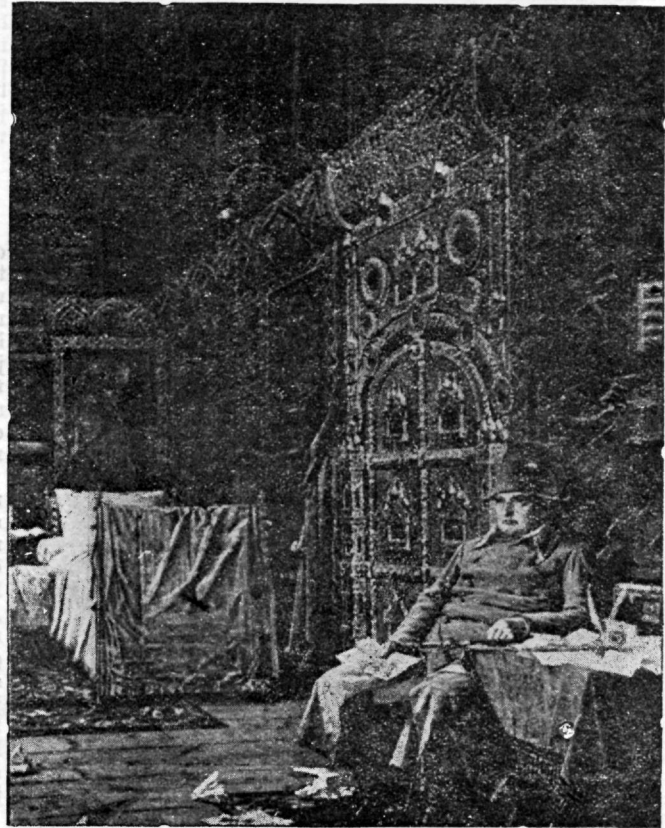
"Siin on!" ütlesin mina ja panin oma paberraha laua peale.

"Mul ei ole peentraha; makske kui jälle kord mööda lähete."

Ja apteker saatis mind ufseni, just kui oma kõigeparemat ostjat.

Mul oli nüüd tõsine janu ja nälg, astusin sellepärast ühte trahterisse. Seal ei tahetud mulle enamalt midagi anda, kui näitan, kas mul raha maksmiseks on. Kui ma aga tuhandefrangilist näitasin, wiskas ufhehoija mu ilma pikema jututa wälja.

Esimene isamaa sõda.

Napoleon Kremliis õõmaja!. (Wereshtshagini maali järele.)

Ma käisin weel vähemalt tosinas toiduainete kaupluses, karnides, pagarite juures, õllepooides — igalpool ilma tagajärjeta. Suba läks mul süda nälja ja janu pärast pahaks. Ühes restoranis andis mulle peremees märku, et tema eratambriisse astuksin. Seal tahtis ta mul tuhandefrangilise wahetada, ainult neljanda franki pidin temale jätma selle hädaohiliku äri tajuks.

Selle ausameelse ettepanekuga ei olnud ma päri.

Wiimaks ei teadnud ma muud nõu, kui läksin politseisse ja palusin mulle ometi seda raha peeneks teha. Kohe hoidsid mind neli tugawat rusikat kuuekraest kinni.

"Laste mind lahti! Mis olen ma siis teinud?" karjusin mina.

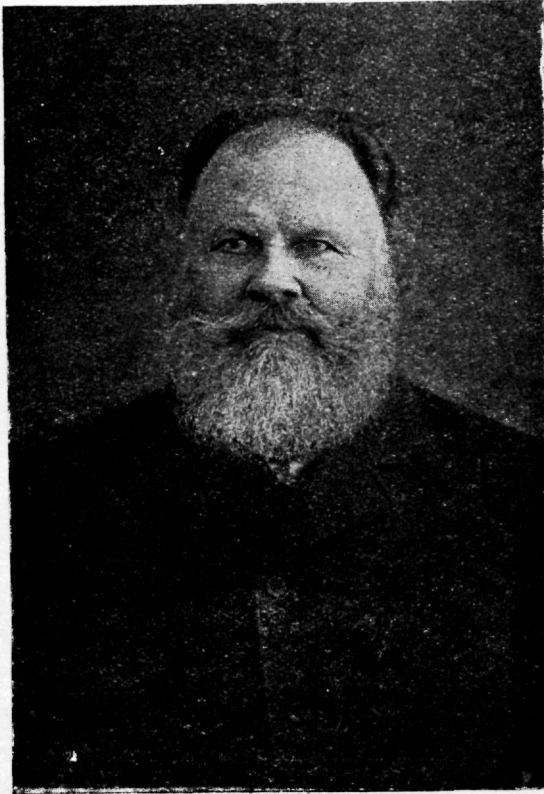
"Oled ja meil wiimaks ometi käes, ja lurjus! — Tuhandefrangiline teisel, aga — piiksid katti!"

Ei jäänud muud üle, kui meie terwet toimetust politseisse kutsuda, alles siis sain jälle wabaks. Ruttu panin omale teised riided selga, jooksin kõigepeenemasse restorani, tellisin head süüa ja juua. Ja nüüd wahetati minu tuhandefrangiline lahkest ära.

"Meie Matsi"

tellimiste wastuwõtmine 1916.a. peale wältab edasi.

Tellimistega palume rutata, muidu wõiwad hilisemad tellijad esimestest numritest ilma jääda.

Mats Tõnisson.

Mats Tõnisson.

Jõulu eel suri Tallinnas mees, kes omal ajal Cestis kuulsuse poolest tähtsamate rahwategelastega wõistles, kelle nime väga laialt tunti ja nimetati, isegi Saksa seltskonnas ja ajakirjanduses, kes pärast õige suurearwulise kogu raamatuid on kirjastanud ja palju nendest ise kirjutanud ning nende kaudu ülemaailmselt tuttawaks saanud: M. Tõnisson.

Et asi nõnda on kujunenud, selleks on iseäralised sündmused ta elus mõjunud. Tõnisson, Wiljandimaa Vidu walla mees, õige agara, tegewa, usina ja hakkaja iseloomuga, walis nooruses enda elukutselise kooliõpetaja ameti, õppis tähtsas Wiljandi kihelkonnakoolis tubli kooliõpetaja Kirjeli juhatusel, tegi seal saadud teadmise waral ameti-eksami kiitusega ära ning töötas siis Wana-Wändra walla Aleksandri koolis mõnda aega õige hea tagajärjega. Sest noormees oli oma ametist waimustatud ning täiendas end hoolega nii kaswatuseteaduses kui ka muidu hariduses, selleaegse Wändra õpetaja E. Sololowstiga ja Walga seminari kaswandiku J. Jürgensteiniga (J. Lill) läbitäimisel, kes mõlemad tublid ja õjavad koolimehed oliwad. Pärast sai Tõnisson ka sel ajal Wändrasse asunud C. R. Jakobsoniga tuttawaks ning omandas sellelt koguni uut aratust ja õhutust „rahwa-tööks“, mille mõjul ta juba ka kirjapõllul töötama asus. 1876. a. jaadil kirjutas usin kooliõpetaja „Cesti Postimehele“ sõnumeid ja muid tiikiteid, nimelt, nagu ütles „rahwa suust“ kogutud jutusest.

Kuid see töö tõi temale õige pea hädahoju kätte, mis ühtlasi ta elus pöördeks sai. Nähtawaste oli temal oma ligikondlase, Pärnumaal laialt tuntud tegelase Jaan Tammaniga mingit kokkupuutumist olnud; kui siis J. Tammani hõbepulma puhul „Cesti Postimehes“ nr. 12. a. 1878 tema kohta pikk ilustuslaul ilmus, milles muu seas

tiideti, et „ta tahab armastada wenda, niisama nagu ise-enda“, tuli sellele wastulajaks M. T. allkirjaga nr. 26 wäike loote ihest „ditsewast tubermangust“, kus teegi „kirikute ehitaja“ oma töölistele mitmetpibi libedat illekohtu olla teinud, sellest hoolimata ometi end oma meelitajatel awalikult kiita lastwat, kui suurt heategijat, „kes tahab armastada wenda“, jne. Nende sõnade najal, ning et tiikis kirikumeistrist tõneldi, kuna ka Tammani kiidulaulus oli deldud, et tema:

„Ostab kolku kiwa, puid,
Ehitab neist kirikuid,
Digeusu rahwale jne.“

arwas J. Tamman kirjutust oma kohta käiwaks ning tõstis Tõnissoni peale kohtus kaebtuse, mis kahe aastase kest- wuse järele sellega lõppes, et Tõnisson kuueks kuuks wangi mõisteti. Sellest karistusest pääsis ta küll ajalehtedes andekspalumise ja kahetsemisekirja awaldamise kaudu, mille juures muidugi weel Tammannile ta „suuremeelsuse“ eest tänuawaldus leidis. Kuid kooliõpetaja amet oli selle sünd- muse mõjul Tõnissonile wõimataks saanud, ta wõttis end ametist lahti, omandas Wändra kiriku ligi endale wäikese maja ning hakkas seal aia- ja kirjatööd tegema.

Esimise raamatuga, mida ise oma kulul väljaanda usaldas, wõttis ta kohe päratu kuulsuse ja kena taju. See oli otse ajalooliselt saanud „M. Tõnissoni Täht- r a a m a t“ 1882 a. jaoks. Iseenesest oli see üsna wäike ja õhuke, ta siju wahelt ihe ajalehe numbri suurune, oma- kohast küll teraw ja lõikaw — laitus ja pilge „hakkaste“ ja „kiriklaste“ kohta, selgeste tuntawalt „Sakala“ kirjutuste wastutaja, kuid neid weel ületrumbata piikidew. Ometi mingit iseäralist uut ja suurt selles ei leidunud ning raamatuke oleks wist niisama „ihapäewa liblikaks“ ja tähelepanemataks jäänud, kui palju teisi tema taolisi, kui Tartu Saksa keeli leht sellele tõmbil wiisil ja pahases tujus ettewaatomata ol- les kõrget kuulsust poleks walmistanud. „Tähtsaamatus“ oli peale muu ka tuntud Cesti rahwalaul, küll ilma mingi shita, awaldatud, kus deldakse, et:

Uu, uu, uu, uu, unta palju,
Toa taga tonta palju,
Kambri ofas kassa palju jne.

Saksa lehe toimetaja oma wiletsas Cesti keele oskamises ja wahases meeles mõistis ja tõlkis wiimast ütelist nõnda, et see tähendawat: „tagakambri rahakasfasiid palju“, mis nõnda kaudselt rahwast kutsuwat neid rõõwima“. See seletus mõ- jus kui pommipauk Saksa seltskonnas. Silmapilk nõutati Wiimaa kubernerilt kalendri müügile keeld, kuid see mõjus otse wastupidiselt kui mõeldi, sest keelu alla panna polnud enam midagi, kalender oli juba enamaste müüdüd ja mis weel alles, neid müüdi altkäe kui haruldast kallist kaup- mitme rubla eest tiikl. Asi tegi aga suurt tõmu; Cesti ajalehed kirjutasiid sellest sakstega waieldest palju ja pikalt ning Tõ- nisson tõusis selle mõjul, ise teadmataks ja wast tahtmataks, Cestis meheks üle muude. Iseenesest mõista jattas ta müü- da oma tähtsaamatute väljaandmist, millele nii hea reklaam tehtud, järgnewatel aastatel, ja tegi seda üle paarkümmend aastat, nii hea tagajärjega, et neid korra üle 100,000 krii- kiti ning mitmelpool jälleleha piüiti. Nende siju tahti s toimetaja küll ikka esimise taoliselt teha, kuid et seda kunst- liselt piüiti, ei õnnestanud asi alati.

Kalendri rohke minel tõi toimetajale kuulsuse kõrwal ka rohket rahalist taju, nii et ta pärastpoole õige suurel wiisil kirjastuseäri ajada wõis. Tõnisson on wahelt paarjada raamatut kirjastanud, wäga mitmejuguise tsuga, suurufega ja wäärtusega, selles arwas nimelt mitmed eri-ametiluse jaoks: „Maaldri kool“ jne. Oma isemoodi raamatuga „Anime ja tema sugu“, awas Tõnisson Cestis uutlaadi kirjanduseharu, mis pärast nii laialt on tallatud. Tema enda kirjutatud raamatutest on õige rohkem tuntud ta koo- liõpetaja-põlwe aegne töowili, mõnus „Kute-aabits“, millest ligi paarkümmend trükiti on tulnud. Wiimase aja toodetest on iseäranis tutwaks saanud ta „Rahwa piibel“, wäga mit- mekiilgsete eluõpetustega.

Ei tea kas see töö wõi nalja pärast sündis, aga M. Tõ- nisson pakkus korra otse ajalehe kuulutuses enda omandatud

kuulsust avalikult müüa ja nõudis selle eest õige kõrget hinda. Ostjat ei ilmunud, aga niisugust tuluhallikat polnud M. Tõnissonil enam wajagi, sest oma kirjanduslise äri kõrwal jättas ta wäsimata töötas meele ka ikka weel aiatööd ja pidas päewapiltniku ametit. Kõik tööhärad läksid ta käes edukalt ja tema sai jõukaks mehels, wõis wälkimiselt kenaste elada. Kuid siis tulwad jälle rängad pörutused. „Punaste aastate“ liikumistes kaotas ta oma „lootusrikka“ poja kurwal lombel ning 1913. a. tähtsamatu sisu pärast sattus ta Tallinnamaa konsistoriumi kaebtusel uueste kohtu alla, seekord usuteotuse süüdistuse pärast. Ka see protsess kestis paar aastat, kuid lõppes Tõnissoni süüdlasena ja tuueks tuus wangi mõistmisega. Seda karistuseaega kandes jäi terwise poolest juba nõrgestatud üle 60 aastane mees tüüfusese haigeks, mis ta elu pea lõpetas.

Mõnda dieeti waheldusriikas ja kuulsusest, aga ka kannatusest rohke on selle isearalise „rahwamehe“ eluäit olnud. Eesti kirjandusesse on aga ta tegewusest rohke pärandus jäänud, millest nii mõnigi toode pitemaks ajaks alles püsib.

Saladuslik waras.

Kui ma ühel hommikul oma ülema juurde läksin, et käesolewaks päewaks käskusi saada, ütles ta mulle, kas ma lohe Helwettiasse reisisid ei tahaks.

„Miks mitte, herra Faithering?“ wastasin mina.

„Kuid, armas Berthold, lugege enne seda kirja!“

Nende sõnadega ulatas minu ülem mulle kirja; ma lugesin:

Luzernis, 16. juunil.

Wäga austatud herra!

Ma tulen Teie juurde palwega, et mind aitaksite! Juba mõnest ajast saadil tuleb minu wõdrastemajas suuremaid ja wähemaid wargusi ette. Warastatakse raha ja wäärtasju. Minu teenijatel ei ole weel korda läinud warga jälgile saada. Seni ei tahtnud ma suurt kära teha, ja siinset politseid appi kutuda, sest et selleläbi oma wõdrastemaja head kuulsust häwitada kardan. Sellel põhjusel olen ma waitolles wõdrastele nende kahju ära tasunud; kui aga ikka nii edasi läheb, olen ma sume joosul waeseks warastatud. — Et Teie ise mitu korda siin korteris olete olnud, siis teate ka, et minu wõdrastemajas peaaegu ainult inglased käiwad.

Kaitste meid, oma suguweni, edaspidise kahju eest sellega, et meie ühe tubli salapolitseiniku saadate, wuidugi minu kullul. Wahest on Teil mõni niisugune, kes wabalt Saksal keelt räägib. Selle wõitfin filmakirjaks kellneriks wõtta; selwiisil wõiks ta ruttu kõiki wõdraid tundma õppida, sest ainult nende seas wõib waras olla.

Suures olew 30 naelsterlingi on teie ametnikule reiskuludeks. Kui Teie mind aidata wõite, siis tehke seda pea.

Teie

Harris Barton.

Kui ma kirja läbilugenud olin, küsisin peremehelt:

„Miks pean reisisid?“

„Kohhe,“ wastas herra Faithering, kuna ta pangapileti minu kätte andis. „Kahhe tunni pärast läheb rong Dowerisse, kust lohe aurulaew Kaleesse sõidab. Kui teil wõimalik on, siis minge lohe selle rongiga! Kui mõnda nooremametnikku enefele abiks tahate, siis walige nende seast, mis-sugust arwate!“

„Mina lähen üksi! Kuid ma palun weel soowituskirja Luzerni politseimeistrile ja tarwilikla ülespidamise paberist! Kui ma määratud ajal reisisid pean, siis palun ennast juba nüüd lahti lasta.“

„Wuidugi, armas Berthold, wõite minna! Moonutage ennast aga Luzernis hästi ära, wõimalik, et teil Londoni telmidega tegemist tuleb!“

„Selle peale olen ka isegi juba mõelnud, ja sellepärast reisin siis parem üksi!“

Kuna ma oma ko'u ruttasin, kaalusin mõttes, kas mitte oma naist — ma olin alles mõni nädal naismees ja ei olnud ka pulmareisi teinud — Luzerni ühes ei wõtaks.

„Kas tahad minuga ühes Helwettiasse reisisid, Eisi?“ küsisin ma kodu naiselt.

„Wäga heameelega,“ wastas see rõõmuft hiilgawal näol, „kui palju aega on meil ettewalmistamiseks?“

„Minult üks tund, armas laps, meie reisisid kiirrongiga Dowerisse! Meie wõime ainult kõigetarwilisemat ühes wõtta! Mis meil muidu weel tarwis läheb, seda ostame teel!“

Naine waatas mulle kahtlaselt otsa, kuid pea oli reisisid kahtlusest wõitu saanud.

„Mina sõidan, Heinz,“ wastas ta kindlaste.

„Hea küll, Eisi,“ wastasin mina, „siis ole aga punkti-peal ühe tunni pärast maksalis! Mul on waherjal weel mitmesugust toimetada. Ära unusta minu reisiapteeki ühes wõtmast!“

„D, siis on midagi õige tõsist ees!“ ütles minu wäike, julge naine wälkuwail silmil, „seda parema meelega lähen sinuga ühes.“

Teel jutustan sulle sellest asjast, wististe saad ka sina selles oma osa mägima! Ära aga rongist maha jää, Eisi, muidu pean ilma sinuta reisisid.“

„Ära minu pärast muretse, Heinz!“ Mulle käemusu wifates ruttas Eisi toast wälja, et ennast reisiwalmis seada.

Telefoni teel tellisin oma illemalt naisele walepassi.

Määratud ajal trehwasin oma naise ja Volkingsiga walfalis kofku.

See andis mulle reisi passid naise jaoks ladi Arabella Willedge nime peale; minu jaoks oli tal soowituskiri Luzerni politseimehele ja reisi passid kellner Heinrich Mülleri nime peal Berlinist, kes mitu aastat Londonis kohta on pidanud. Et meil ka riiklik reisiraha oli, siis algasime oma reisi rõõmsa meelega. Pakkist oli meil wähe ühes, ainult Eisi wäike kästastu ja minu reisiapteek, nii nimetatud pifergust puukasti, milles kaks head rewolwrit, mõned pudelikeseid kloroformi ja teiste uimastuse-rohtudega oliwad. Ka olid kaks mõned walehabemed juuksewärimise rohud ja muud niisugused asjad.

Ilma ihegi wahetuhtumise ta jõudsin Kaleesse.

Siia mõtlesime pooleks päewaks peatama jääda, et tarwis minewaid asju muretseada. Kuna minu naine riideid ja mitu suurt kohwrit ostis, et kui rikas Inglise naisterahwas ilmuda wõiks, muretsefin mina omale kohase ülikonna. Pärast otsime weel wäikse kindla ja rautatud käsitohwri, mis kiwidega täideti. Siis sõitsime edasi kuni Baseliisse, kuhu õdeks jäime, et päewa ajal Luzerni jõuda. Järgmisel päewal sõitsime esimese rongiga edasi.

Wida kaugemale meid rong Baselist wiis, seda huwitawamaks muutus maakoht. Kui Haunsteini tunnelist läbi olime sõitnud, tulid esimest korda Berni kõrge Alpide nähtawale, kuid pea kadusid jäälugustikud meie silmist, sest et tee nüüd mägedest alla, kuni Nare jõeni, läheb.

Wida kaugemale rong meid ilusas Helwettias wiis, seda lähemale tulid Berni Alpide jääwälsad ja jääjõed.

Sempachi linnakeses läksin ma rongilt maha, et ennast kui kohta otsija kellner ära moonutada. Minu näo muutmise läks mul, nagu alatigi, hästi korda. Ma olin oma heledad juukseid ja näo tumedaks wärwinud ja Inglise pöit-habeme ette pannud, nii et mind, kui uue piletiga naise juurde wagunisje tulin, isegi piletnik ära ei tundnud. Wiimaks jõudsin oma määratud kohale.

Kuna minu naine wõdrastemaja tõlba istus, kui ta enne weel oma hulga pakside pealeladumist oli üle waadanud, ruttasin mina jala „Hotel Castle Windjori“ poole.

Jäand Harris Barton, kellele oma sinna jõudumist kirjalikult teada olime andnud, wõtas meid uksehoidja majakeses, kelle ta enne mingisuguse käsuga ära oli jaatunud, et melega üksi olla. Et teenijate juures mitte kahtlust äratada, wiis ta Eisi suure wiisakusega tema jaoks walmis olewasse kambriisse.

Sõpuendus.

Seitsmendama ristisõja puhul, mille kuningas Ludwig IX Prantsusmaalt aastal 1270 Tunisist ette võttis, sattus tema vägi väga halmasse seisukorda. Seal pidas üks tema kindralitest enne lahingut oma sõdalatele tulise kihutusõne, milles muu seas ütles, et kõik need, kes lahinguväljal sangewad, weel täna inglitega koos laudas istuwad. Waewalt algas mõtlus, kui kindral kaugele sõjawäe selja taha hädaohuta kohta ratsutas.

„Aga, herra kindral,“ hülidisüks polguillematest, keda ta praegu lahingusse saatnud, „mispärast tahate ennaft õnnest ilma jätta, weel täna inglitega ühes lauas süüta?“

„Mu sõber,“ wastas kindral, „mul puudub juft täna isu.“

Kudas Benedigos näitlejatest lugu peeti.

Üsna halwaste käis näitlejate käsi Benedigo wabarikis. Meie toome siin lühese õne siju, mille käsitirjad Benedigo riigi arhiivist leiti. 31. mail ja 1. juunil on riiginkwisiitorid need kõned näitlejatele pidanud. Efsellents inkwisiitor Niccola Tiepolo kõneles nii: „Täna õhtul arwanewad teatri ukseb. Pidage meeles, teie näitlejad, et teie wastik rahwas olete, keda walitsus ainult nende elanikkude meelelahutuse pärast sallib, kes teie scandalist lõbu leiawad. Kudas teie ennaft ülewal pidama peate, on teile juba sekretäri poolt ette loetud. Teiesugused satute tergeste ärewusesse, aga walitsus saab walwel olema ja wajakuse korral wahela astuma. Minge, nii siis, ja pidage enbid ülewal kui ristiinimeled, kuigi teie näitlejad olete.“

Ja järgmiselt kõneles lähemal päewal efsellents inkwisiitor Pietro Groberngo: „Ma arwan, teie teate, kui suured era ja awalikud õnnetusjed sel aastal juba ette on tulnud. Lehte oma kometit nüüd kuidas teile armjam on, kas pähedpitud osaji ette kandes wõdi uusi luues, aga olge hästi walwjad, et teie juhtunud, häbemata õnu ette ei lanna, nagu see teil wiisiks on. Tänewu suurendatise nuusturite arw kahelordjeks, et teie järele walwata.“

Koerad sõjawäes. Praeguses suures sõjas on ka koerad kofulikult tegewusesse pandud. Nad otsiwad tema maakuulajad haifu järele üles, ka on nad haawatutele abiks.

Weel enne kui Warton tagasi tuli, oli juba uksehoidja oma kohale tulnud, ta mõõtis mind kahtlasel pilgul ülewalt alla ja küsis minu soovijärele.

Kui kohta otsija kellner näitafin talle oma paberid ja palufin alandlikult, et ta minu heaks peremehe juures hea jõna ütletks.

Sel filmapilgul tuli Warton tagasi, kes mind — kui enne minu paberid läbi oli waadanud — ühels kuuls proowi peale teenistusse wõttis.

Et efsitamataalt peremehega kõneleda, lastis minu naine teda minu läbi oma tuppä kutsuda. Seal kuulsin, et alles minewal õöl, enne meie sinnajõudmist ühel abielupaaril,

kuna nad magasid, lutustatud toaft mõnituhat franki ära warastatud.

„Kui mitu korda on teie juures juba warastatud?“

„Üksteistkümmend korda,“ wastas inglane murtult.

„Kas on teil niifuguseid wõdraid, kes juba kauemat aega siin elanud on? Kas tohin wõdrasteraamatut näha?“

„Muidugi,“ wastas herra Warton, „küll ma teile raamatu kofje toon!“

„Jätke seda parem minu teha!“ ütlesin mma naeratabes, „ärge unustage kuidagi ära, et ma teie alam olen! Ma soowitan teile koguni, et minuga teiste juuresõlemisel tülitseda wõite!“

Peavad kuulipildujaid ja sõjameestele padrunit lastekraavidesse, walmawad waenlase järele ja Meie pilt kujutab koeri sõjawärsjal nende mitmekesistes tegewuseharudes.

Sfelaadi rohusedel.

Üks Amerika pangaametnik haldas üht ilusat neidu, kes pealegi naisarst oli, kangeste armastama. Kuna ta ise ka hästi arg oli, siis ei julgenud ta kudagi oma armastust awalbada, tundis sellepärast ägedat hirmemist rahutust ja südamekloppimist.

Kuna see seisuford sugugi paraneb ei tahtnud, läks ta selle naisarsti käest nõu küsima.

Naisarst katkus ta läbi, ei leidnud aga midagi iseäranis kartustäratavat. Ta soovitas temale rahu ja kirjutas mõned terged rohud.

Pangaametnik aga, kelle seisuford sugugi paraneb ei tahtnud, tuli ikka ja ikka jälle tagasi, ja alati kirjutas naisarsti temale uue rohutähe.

Nii läks mitu nädalat mööda. Seal ütles naisarst ühel päewal temale õrnalt punastades, et niisid temale wiimase rohusedeli kirjutab; kui see ka abi ei toowat, siis ei ostawat ta enam midagi parata. Sealjuures surus ta temale rohusedeli pikku.

Kui panga ametnik uulitsal rohusedelit silmitses, luges ta: "Kääkige minu emaga! Dr. L. M. . . ."

Pangaametnik, kes kohe selle rohusedeli järele tegi, sai veel selfamal päewal täielikult terveks ja on niisid õnnelik abielu mees pealekauba veel.

Elimeue waltser Inglismaal.

Uuigi ja seni tundmata tantsumi ei wõeta mitte alati lohtiste kätega vastu, nii ka waltserit mitte, kui jeda esimest korda Inglise kuningaslojas uudisena tantsumi. 18. aastajaja lõpul tantsumi waltserit seal esimest korda, ja kohe olid päewalehed, "Times'iga" eesotsjas, jeda "wiisatuswastast, inetut, sugugi mitte Inglise iseloomu kohast" tantsumi hurjutamas. Kõik laitsid tolleaegset asewalitsejat printsi, et ta niisuguseid tantsumi, mille "häbemata-woored liigutused" kõiki pahandanud, dueringlondades tantsumi lastnud.

Üks Londoni pilteajakirjanik kirjutas sellest loost wäike ilusa teatriküki, pealkirja all: "Waltseri protsess," kuna aga seal õnnelul kombel mõned waltserituurid ette tulid, siis ei leidunud ainuüksi näitlejannat ega tantsumiannat, kes niisuguse häbemata tantsumi publikumile esiteleda olets soowinud. Ja see näidenjäigi kauaks ajaks ettekanemata

"Teie on digus, palun tooge wõdrasteraamat ussehoibja juurest! . . . Teie abikaasa wõib ennast siis kohe fiske kirjutada."

Wõdrasteraamatust nägin ma ka, et keegi isand Potter, wabrikant Edinburgist, ühes oma abikaasaga maituu algusest saadit wõdrastemajas elas. Kõik teised wõdrad olid lähemat aega siin elanud.

Küsimise peale kõneles mulle Barton järgmist: "Isand Potter jäi kohe peale oma süajõudmisi haigeks. Wana herra ei ole peale oma haigeksjäämist enam toast wälja saanud, kuna tema noor abikaasa teda hoolega rawitseb ja sellepärast ka harwa nähtawale tuleb."

"Kas käiwad teie wõdrastemajas linna elanikud, keda teie lähemalt ei tunne?"

"Ainult doktor Jefferson, kes mitu kord päewas isand Potteri vaatamas käib."

"Kas on see arst juba kauemat aega Luzernis ametis?" uurisin ma edasi.

"Ei ole, ainult sellest kewadest saadit."

"Dma teenijate kohta olete kahtluseta?" küsisin ma edasi.

"Täieste, ma tuunen neidaastate laupa! Talweks läheme kõik Rivierasse, kus mul ka wõdrastemaja on!"

"Kas tulid wargused ühes eht mitmes toas ette?"

Aleksander Trifel,
Kae w.
Telegrafi staabis.

K. S. Olmann, Tallinnast. M. Huusmann, Narwa-
Sõeluaast; M. Müllerfon, Tallinnast. Kõik sõjalaewaast.

Aleksander Ewert,
Paidest.
Telegrafistina sõjalaew.

Hugo Zucker,
Tegewas sõjawäes.

Leonhard Zucker,
Sakamaal sõjawangis.

Armin Masling,
Tegewas sõjawäes waba-
tahtliit haatastaja wend.

Peeter Komnik,
Atlan. W. Jaap. sõjas oln.
Tegewas sõjawäes.

August W. Mõit,
Jõhivist.
Tegewas sõjawäes.

„Mitmes!“ wastas herra Barton „kuid siiski waras-
tati ainult wanas majas. Nii nimetame meie maja parem-
poolset tiiva.“

„Teie peate mulle neid tubasi lohe näitama. Nüüd
aga peame kõigepealt oma kõnelemise lõpetama, et mitte
tähelepanemist äratada. Ma tänan teid mulle antud tea-
dete eest, hra Barton! Kõllap näeme, kuid asi areneb!“

Weel samal päewal algasin oma teenistust. Kui mõnes
wõdrastetoas elektrikell helises ja teenijat juure kutsumis, olin
mina lohe seal, et wõdraste joomise täita ja neid endid
lähemalt tundma õppida. Nii läksin ma ka sinna tupp-
pa, kus herra Potter ja tema noor abikaasa elasid.

Mina ei leidnud aga ka siin, nagu mujalgi, mingi
kahtlust äratavat. Nii läksid kolm päewa mööda, ilma et
wargust ette tulnud oleks. Ka wõdrast arsti panin ma
hoolega tähele, kui ta wõdrastemajas käis, ei wõinud tema
juures aga midagi kahtlast märgata. Oma naist kaskisin
ma sinna kutsepeade juures järel pärida, kas wiimasel
ajal waha jisse surutud mudelite järele wõimeid on telli-
tud. Seda ei ole olnud.

Iga õffel waltwafin ma. Rahutult rändafin ma kori-
dori mööda, ilma, et midagi oleks näinud.

Minu naise siiajõudmisest saadik olid kõik wõdrastetoad
peale „Nõ 42“ täis. See tuba oli maja paremal tiival,
nende tubade lähedal, milles Potter oma abikaasaga elas.
Et mul nende kohta aruamaata kahtlus oli, siis pidafin
õõ jookul nende tubade uksi silmas.

Seni ei olnud ma mingit tõendust leidnud.

Ka wõdrastemaja uksehoidja wastu, kes minust kartli
kult eemale hoidis, oli mul kahtlus. Ma olin tähele pau-
nud, et ta igal hommikul ühe kirja kirjutas ja ühes teiste
kirjadega posti saatis.

Ma awafin ühe nendest kirjadest, ehl see küll „neitsi
Marta Springli kätte“ oli määratud.

Selles ei olnud aga midagi kahtlast. See oli ilus
armastusekiri kohalises keelemurdes, mis mulle palju nalja
tegi. Ma panin kirja ilusti kinni ja postipauna tagasi.

Kui neljandama päewa õhtul uued wõdrad tulid —
kaks rikast inglasi — pandi need ainsasse tühja tuppa, mis
weel saadawal ol'. Enne kui sellest toast wälja tulim, waa-
tasim woodite alla, kappidesse, kaminasse, et keegi ennaft
sinna wast ära ei ole peitnud ja et wargale teist teed ei
jäänud, kui koridori uks. Terwe õõ otja olin ma omas
peidupaigas ja ei pööranud filmi ukse pealt ära, nii et
mulle ukse peal seisaw nr. 42 hästi meelde jäi.

Nagu ma juba arwafin, ei olnud neid herrasi sel õffel
mitte warastatud.

Ma ütlesin enesele, et waras nende tulekust weel ei
teadnud, et tarwis on järgmist õõd ära oodata. Et mitte
hooletumaks jääda, waatasin jälle postitaskusse. See lord
awafin kõik kirjad, ei wõinud aga ka nüüd midagi kahtlast
märgata.

Uksehoidja kiri „neitsi Martale“ teki mulle jällegi palju
nalja, iseäranis naljakas oli see, et ta kirja lõpul oma arm-
famat „42 torba terwitas ja mufutas.“

Õhtul otfsin ma jällegi, nagu päewal enne seda, ing-
laste toa läbi ja läksin siis oma peidu kohta. See oli kori-
dori otjas alna eesriiete taga.

Siikamisi läksid õõtunnid mööda, ma ootasim kannata-
matast warga ilmumist; loetud rewolwer oli minu kõrwal
aknalaua peal, kuid tund läks tunni järele mööda, hom-
mik koitis, juba hakkafid teenijad liikuma, kuid, kes mitte
ei tulnud, oli igatsusega oodatud waras. Juba tahtsin ma
omast peidukohast ära tulla, kui äkki kell nr. 42 helises.
Kiireste ruttafin ma tupp-
pa, kus mõlemad inglased ehmata-
nud nägudega eest leidsin. Minu suureks imestuseks tõen-
dasid inglased, et õffel nende kuld taskukellad ja reisiraha
umbes 500 franki ära warastatud on.

Õffimesel filmapilgul wõtsin ma omast peast kinni — kas
oli see unes wõi ilmsi?

Et ma terwe õõ otja toa uft filmas olin pidanud, selle
juures mitte filmapilgukski magama ei olnud jäänud, tead-
fin ma kindlaste, kuid oli siis waras tupp-
pa saanud?

Karla Billroog,
Narvast.
Lahingullinil.

Jakob Laats,
Wõrumaalt.
Tegewas sõjawäes.

Rüstaw Laats,
Wõrumaalt. Edjas pabe-
maist täest itma jäänud.

Willem Laats,
Wõrumaalt.
Edja algusest sõjawäljal.

Richard Laats,
Wõrumaalt.
Tegewas sõjawäes.

Järi Walsberg,
Vaadrema w. Edja algu-
sest sõjawäl. Georgi aur.

Josep Kahlholm,
Kolga-Rõnnust.
Tegewas sõjawäes.

Woldemar Kera,
Pärnust.
Tegewas sõjawäes.

Johannes Ralmstein,
Tallinnast. Saawatud ja
uueste sõjawäljal.

Ulewa,
Nurkust.
Tegewas sõjawäes.

Seal walgatas mul äkki mõte pähe, et mul suure wargale seltskonna liikmetega tegemist on, kes kõik need wargused toime panid, et kartlitu wõdrastemaja peremehe käest raha wälja pigistada. —

Ma esitelesin ennast inglastele kui salapolitseinikku, palusin neid majas mitte kõra tõsta, et waras selle läbi hoiatatud ei saaks, wiimaks kufufusin neid Luzerni politseisse wargust illes andma.

Kui ma neile weel kinnitanud olin, et hra Warton nende kahju ära tasub, olid nad walmis minuga ühes politseisse tulema. Et ma oma soowituskirjad politseiülema juures juba ära andnud olin, wõisin loota, et ta mind minu ettewõttes toetab. Ma mõtlesin mõlemaid herrasi, keda ma kelmideks pidasin, ootamata wangiwõtmisega nii ära ehmatada, et nad segaduses kõik illes tunnistawad.

Nii hea kui minu plaan küll oli, läks ta siiski nurja. Inglise, keda ma kohe nende sisseastumisel kinni wõtta lasksin, said tulist wiha täis sarnase teotuse pärast. Noorem oleks minu kallale tormanud, kui mitte wanem herra ja politseiametnik teda tagasi hoidnud ei oleks.

Kui ma wõdrastemajasse tagasi lätsin, kõnelesin seda juhtumist herra Wartonile. Aga selle asemel, et kiitust saada, nagu ma lootnud olin, sai wõdrastemaja omanik inglaste wangiwõtmise üle koguni pahaseks ja ütles, et ta mõlemaid herrasi mitu aastat tunda.

Minu seletust ei pannud ta täheleegi ja ütles mulle wiimaks, et mõlemad herrad filmapilt lahti lastama pean.

Wahetajal oli Luzerni politseinik neid üle kuulanud, kus neile selgeks sai, et minu kahtlus mitte põhjuseta ei olnud. Kui hotellioomanik nende kahju ära tasunud oli, reisisid nad weel samal päewal ära.

Küüd seisin ma kättesaamata mõistatuse ees! Weel kord otsisin ma mõlemate herrade toa läbi, ilma et midagi oleks leidnud, mis mind warguse jälgile oleks wiinud.

Eisik ja herra Warton, kes minu meeleheitlist olekut nägid, rõõstisid mind jõudu mööda. Uheskoos wõtsime nõuks,

wargale lõfku walmis seada. Minu naine kolis õhtul ühte wana maja jaos olewasse tuppa.

Selles toas — see oli nr. 37 — ühendasin ma raste käsitöhwri elektrikella nõõriga, nii et see kohe helisema pidi hakkama, kui lasti puudutati ehk kohast liigutati. Põnewalt ootasin ööd.

Et ümberkolimine hilja õhtupoolel ette wõeti, siiski ei oodanud ma weel warast.

Eisik ootas toas, laetud rewolwer käes, kuna isand Warton kõrwal olewas toas ööd mööda saatis. Meie ootamine oli asjata, waras ei ilmunud.

Et enesele mitte hooletust ette heita, waatasin ma järgmisel hommikul jällegi postitasku läbi. Üksheoidja armastusekiri, mis ühelgi päewal ei puudunud, juhtus mulle ta nüüd kätte. Wäsinult, nagu ma olin, ei teinud ülleligsed õrnuseawaldused mulle täna mingit nalja. Ka nähti tema armastus neitsi Maria Springli wastu jahtumisel olema, sest ta suudles teda täna ainult 37 korda.

Rõõkem tähelepanemist äratas minus proua Potteri kiri, kus ta lähemõttelisel wiisil suurtest kordaminekuteft kõneles. Meelitawalt tänas ta arsti Jeffersoni tema abi eest, kelle aranagemisele ja tarkusele tema ja ta mees palju tänu wõlgneda. Ehk küll see kiri minu kahtlust nende kolme wastu kinnitas, oli see siiski nii harilistes lausetes kirjutatud, et seda süütunnistujena tarwitada ei wõinud. Sellest hoolimata wõtsin ma nõuks arst Jeffersoni, Potteri ja tema abikaasat filmas pidada.

Pealeõuemat pidin ma wähe magama, et õõsel ülewel olla juudaksin. Sel ajal, kui ma magasin, pidas minu naine Potteri uft filmas. Hilja õhtul lätsime Wartoniga jälle walwama, kuna Eisik lubas omas toas walwel olla.

Tund läks tunni järele mööda.

Kuna ma nüüwisi üffislini oma naise toa ukse peale waatasin, tuletas ukse peal olew „nr. 37“ mulle midagi meelde. Üksheoidja oli tänaftes kirjas oma armjamat 37 korda terwitatud ja musutanud.

„Kas see lõik sellega kuidagi ühenduses ei ole?“ mõtle-
fin mina.

Selgeste tulid mulle nüüd ka endised 42 muju ja termi-
tuft meelde, ja et selle peale järgneval öösel nr. 42 toas
wargus torda saadeti.

Seal — kell oli praegu üks lõõnud — helises äkki elektri
kell minu naise toas.

Paari hüppega olin ma toa uksel. Kuid see ei läinud
minu raputamise peale lahti.

Ukjata püüdsin ma uft awada.

Mõte: kas waras wasti minu naise ära tapnud on,
lendas mul walgukirrusel läbi pea.

Sirm andis mulle üleloomuliku jõu — tugew tõuge —
ja uks kargas lahti.

Warton oli juba minu kõrwal. Meie tormasime lae-
tud rewolwritega tuppja, mida ma laternaga walgustasin.

Minu naine istus nähtawaste elutalt sohwa peal.
Magus lõhn toas näitas mulle, et kurjategija minu naise,
kui see magama oli uinunud, unerohuga uimastanud oli.

Kuid warast ei näinud meie kustil. — Kui ma wuttu
toa aknad lahti olin teinud ja üsfit weega jahutanud, olisime
toa kõige hoolsamalt läbi — warast ei leidnud meie aga mitte.

Ednatalt waatasime üksteise otja.

„Ütelge mulle, Warton, kas tunnete Luzernis ühte
Marta Springli nimelist naisterahwast?“ küsisin ma, kui
mu naine jälle meelemärkusele oli tulnud.

„Kuidugi tunnen,“ wastas küsitaw „see on minu
korstnapühkija tütar!“

„Teie korstnapühkija!“ hüüdsin mina, enesele otja ette
lühes ja waljuste naerma hakates, „siis on meil ju mõista-
tuse seletus käes! Tulge, Warton, tule, üsfi, läheme polit-
seise, nüüd tunnen ma jaladuslikku warast!“

Peaaegu wägise tõmbasin ma neid mõlemaid oma
j ele. Minu äritust pidasid nad meelendrusjeks. Kuna
äre läbi waitfete uulitsate läksime, jutustasin ma lühidalt
meie arwamisi.

om Warton pidi mulle õigust andma, et korstnapühkija
küll läbi laiade kaminakorstnate, nagu maja paremal tiival
olid, tuppja wõis pääseda.

Wahji peal olem politsseiametnik oli lohe minu soowi
poolt, et korstnapühkija Springali maja lohe läbi otksida.

Seal, kus ainult sõjariistadel hääleõigus on.

Wootele Meeskäpp.

XV.

Dhtupoole asufime „G.“ ja „Z.“ küla wabel olematesse
laewikutesse, kus ainult päew ja öö paigal olime. Siis
tulid uued wäeosad meie ajemele ja meie wõidime kogumi-
jeks hoopu wõtta.

Täna sai ka meie noor ohwitser, 19-aastane alam-
leitnant R. waenlase mõrjerci läbi surma, mis ta
tükkidets kistus. Puhka rahus! — Rahju, et meie sinu
kalmukingast ei saanud ilustada.

3. juuli. Asufime „D.“ külas. „G.“
tähendatud külasle wiib eht puieste hiiigla männimetsa
alt läbi. Kui seda teed mitte wäljakõõgid, kuulipildujad
ega laengutastid ei tunnata, oletaks see täieline allee olemat,
puieste misjuguft toredamgi park ei hābeneks. Edasimi-
netul wiimase küla poole, muutub tafane maapind mägi-
lijeks, puutub isegi kiva filma, mida senistes lohtades ei
olnud. „D.“ küla on wāga maalilises maastohas

ja tuletab oma ümbrusega kauniste kodumaa „Elwat“
meelde. Māgede küljed ja tipud on noore männametsjaga
kaetud, millede alla meie dhtu eeli puhtama jāime. See
on kõrgetest māgedest piiratud org, külasti enesest weidi dhtu-
pool. Siit wiib wāhem, kuid jāllegi luuleline, tee külasse.
Māe külgedel kasvab põline männamets. Jātan puude
ladwad ja Poola kiriku kõrged tornid sūgawale oma jalge
alla ja ronin üsna küla juures olemā mēe otja. Misju-
gune tore pilt siin minu filma ees ennast lahti rullib, mis-
jugune tore maastik, ümbrus oma naiselikkus kōpuses.
Üheltpoolt māge muigawad wastu tiined põllud — poolsti
koristatud rullipõllud, pea walmitw oder, nisu ja kaer,
nende wabel kirju dtega alandlit tatarpõld wōi üleni sinis-
tes õites linariba. Selle kõrwal peedid, loomanairid, wa-
gendawate ditega kartulid, jasiol ja tuturus. Mind ülla-
tab see tiine põld, see loffaw loodus ja maastik oma wil-
jarikkusega, mis nüüd lahingumõllus armetult hāwitatud
jāab.

nilt umbes paar wersta eemal. Siin oli ka meie polgu haawatuseidumise punkt.

Meie ajutine ülemus saatis mind lõuna ajal umbes 8 wersta ettepoole, N. kaldal olewasse „M.“ külasse, kus meie moonawoor asus, et leiba, liha, suhkurt teed ja wõid tuua. Öhtul enne seda käisid rootude löögid siin, kuid meie olime siis juba maakuulamisele läinud, nii et meie midagi ei saanud.

Tagasitulekul, kus hobusega tulim, sest selgas ei olets ma jaksanud 45 mehele kuigi palju toidupoolist tuua, tuliwad teel paljud kolikoomad wastu. Poolatad kolivad, kuna nad endaga ühes wõtawad nii palju hinnalisemat kraami ja toidumoonu, kui palju 2 wiletsamõitu hobust wõetada suudawad. Koormate taga kõnniwad mehed, naised ja juuremad lapsed ning ajawad enda ees loomatarja. See on väga kirju rong — kolikoomad mõõbliteta, ainult aseme riidetega ja muu hilpudega ning tribu-trabu kraamiga. Sagedaste näen ka sarnase koorma otjas naist kättawat ja rinnalast toitwat. Tema kõrwal istuwad kulupead, tubitšesed ja wähemad lapsed. Nende wahelt jirutawad pardid, aned ja kanad uudishimulikult oma laelad wälja. Suuremad lapsed ajawad ühes wanematega meise ja lambatarju ning figu oma ees. Koerad jooksewad õnnelikult wahel taugel koormate ees karjakaupa, wõi sõrgiwad karjaajajate järele lahtise juuga higistades. Piff, igawiku-taoline rong, nagu beduinide rong Saharas, mida kinolinal olen näinud. Kõllo lähedal nägin mehi ja naisi ernes kannu noppiwat wõi siin ja seal kartuleid kraapiwat. Kuulsin nendest, et „3.“ külas juba tore Poola kirit suurükkide läbi häwitatud on. Veel ligemale wõitluselini — ja nüüd hakkas juba haawatuid wastu tulema, kes omal jalal, keda kanti, keda weeti punaseristi haigewankris. Gespool kuulbus wõitluselära, hurrahüüded ja wõitluselära — wõitlus on täiel hool.

Omade juurde jõudes läksin wäljale, kaewasin wärskeid kartuleid ja keefin neid. Lahtujad poolatad andsid meile terwed ämbritäied hapu piima ja hulga mett. Meie ei tahtnud aga neilt, kui sõjapõgenekatelt, kes muudugi palju kannatawad, kingatust, lappisime oma wahel wäike summalesse kofku ja andsime wanematele kätte, kes wärisewatel kätel raha kotti pani, meile oma kortsulise nahaga kae andis ja poolatale omase wiisatusega dzighuje (loe beju huju — suur tänu) ütles. — Wärske kartul wõi ja leiwaga, ning sinna kõrwa hapu piima rüübates, maitstes lõuna ülihästi, pealegi, kus ma kõwerikku tehjes kuuma ilmaga tubliste wäsinud olin. Wiimasel ajal saame meie ka ülihästi toidetud: iga päew meerandnaela wõid, kofku nael keedetud sea- ja looma- wõi wafalaha ning pool naela toorest sea pekti. Mina, kui wäheene sõjaja, ei jaks kunagi farnast portju ära seedita, nii et mul ligi nael wõid tagawarats oli.

Waeuwall jaimel lõune peetud, kui waenlase aeroplanid, staabi kohalt üle lennates, wäruwilise raketi langeda lastid, ning kofu selle peale hakkas waenlane siia tuld andma kõige raskematest, 12-tollistest, wäljajuurtükkidest. Staab oli sunnitud ühes lipu ja sidumisepunktiga paar wersta eemale minema. Seal wiibisime kuni kella 10 öhtul, kus lastmine waitis, ja meie oma endisele kohale tagasi wõisime ajuda.

Need rasked tšumadandid olid liiwase ja kruusise maapinna sisse määratumad augud puuritud. Ühes kohas oli saadetud mitmekümnepuudalise raudliwi kõrwale kukkunud, selle tema asupaigast mõnikümne sammuga eemale wirutanud ning sinna umbes poolteise sülla laiuse ning sama sügawa trehteri sarnase augu puuritud. Augu põhjas oli liiw ja sawi pea telistiwits põlenud. Teises kohas oli laeng hiiglaauge, mille ümber paar meest waeuwall ulatatawad sinni wõtta, juurikate pihta trehwanud. Hiiglauduga oli ta kuuse ülesse juuritud, siis terwena umbes 5 sammuga kõrwale tõstnud, kus hiiglapuu nüüd lamab. Tema kaswamise kohale oli ta aga hiiglaaugu puuritud. Mitmenaelasti malmistatusti, pommikildusti wõis augu ümbruses umbes weerandwersta maa peal leida.

5. juuli. Sõdme kirsisti mis, dige lihawad on, ja joome kirjimarja jahwtiga teed. Siin ei kaswa kirsi puud mitte üksi aedades, waid neid on 3. jõe kaldal ühes lõuna-

Ratjawägi lahinguteel.

pirni- ja ploosipuudega metsadena näha. Dsa linnupuudest ei olnud elanikud jõudnud tühjendada, seba tegime meie, kuna oma supindub ja weepudelid magusaga täitisime. Juba hommiku wara hakkas waenlane tulelinile, kui ta staabi asukohale, tuld andma, enamaste rasketest suurükkidest. Ta andis päewa jooksul wähemalt 5000 pauku. Wuud ijaaraliku tänase päewa jooksul ei jõudnud.

6. juuli. Hommiku wara hakkas waenlane ägedalt peale tungima. Meie astusime pillamesti tagasi, kuna meie temale mõjuwaid hoopisi andsime. Sunnitus jäi waenlase surmulehasti meie jooksupuudade esine täis, niisama oli ka metsa alune, kui meie taganesime, haawatud ja tapetud waenlastega üle külwatud. Wõigas were lõhn täidab öhtu. Wiimats öhtul peatasime meie „D.“ „umbes 3 wersta lõunahommiku pool olewas „3.“ külas, kus ta wõ mödda saatsime. Wangilangemu. d saksalased itleswad, et nad juba 2. olets olnud, poleks R—ski polt neid nii hirmsaste maha niitnud ega neile takistusi teinud. Nad seletasid, et nad osalt Galkitski, osalt Prantsuse wäerinnalt on tulnud. Täna jõuda jällegi 7000 meest abiwäge kohale.

Juulit on, kus nüüd juba nädalapäewad tules oled, et püssikuulisi, schrapnellide ega tergete suurükkide saadetuste lõhkemissi tähele ei pane. Harjumine teeb julgeks, kaob ettewaatus, ning mõnikord saab mõni mees haawata seal, kus selle eest ennast väga hästi hoida olets wõinud. Minult tema 15-puudalised kuulimürakad oma lõhkeamisega panewad tulkatama. Nägin ühte sarnast lõhkejata mürakat — peaaegu karjapoiisi pikkune. Praegu, kus neid ridasi pliiatfiga oma kladesse teen, pörub maapind. Romandot ei kuule, sest paugud ja nende kaja on üle kõige. Meie, kes meie wõ läbi esimesel tulelinil olime, neljandal bataljonil toetusets ja samm-sammult, waenlasele häwitawaid hoopisi andes, kohale taganesime, mis meile enne ette näidatud, jaimel lõuna ajal paariks tunnits puhkusele, mõnikümne sammuga teiste selja taha.

Posti ei ole meie nüüd selle möllu sees juba ligi nädalapäewad saanud, ega saa wiift ka ennem, kui ükskord elu siin normalsemats muutub, wõitluseägedus oma praeguse

terawa kuu kaotab. Wahetäsi me pesu, mida meie tapetud waenlase wdi omade paunadest puhta leidmise olewat, ja suplesime jahedates P. jõe woogudes. Lundsime endid hästi karastatud olewat ja saime ka umbes kolmwerand tundi uinudagi. Uinufime furnu unena. Dösel otwab meid jälle tibe töd, tuleb mõni teine salt mehi puhkusele, et weibi hinge tagasi tömmata, leha kinnitada ja puhata, kuigi wast paar tundi.

Kuigi meie tagasi astufime, ei ole meie meel wäga rõhutud. Meie teame, et see ajutine on. Waenlase juuri lahjuji nähes, uut ümbrust ja maastikku oma ümbruses leides, juudame endid trööstida. Dö oli wihmane ja dubne. Meid ei saadetud böjeks esimesele tulejoonele. Sinna läksid olgu täitels määratud wärske, puhunud jõud. Meid seati jällegi lipu juurde karauli. Dö läbi paukusirwad juurtükid, ja eellinil, kus püssid ja kuulipildujad töötasid, müdises kui pudrupada. Ma olin oma wahitorra õhtul ära. Kuulid lendawad kuumudes üle pea, kuna weidi eemal srapnellid lõhlewad. Waenlane pommitas oma rasletest suurttükidest ka M., seal tõusis tulelahju. Ka rahulikka elanikka — mehi, naitji ja lappi on seal surma ja haawata saanud. Kende tulekahjude kuma tegi muidugi wihmase, pimedada dõ weel duufemaks.

Kaua ei tulnud mul und silma ja wast hommiku eeli, kui lastmine waitis, uinufin ma rammestauult, kuna wastitud unenädod jakslaste metsikusest mind waerwasid.

(Järgneb.)

Mis on aeg.

(Maljakas targutus tõijisel toonil.)

Aega on kahte liiki: niisugust, mida wõib warnast wõtta, ja niisugust, mida ei saa warnast wõtta.

Rahwasõna tõendab küll, et aega ei saa warnast wõtta, ja seega teda ka ei saa warna panna. Kuid ometi on asi nõnda, et aega saab warna panna ja ka warnast wõtta.

Lugejad tunnawad ju muidugi seda „Aega“ mille hra Neumann endisest „Wirmalilist“ „Uueks Ajaks“ ümber muutis, ja mis nüüd „Päewalehe“ „sabana“ kolm korda näbalas ilmub? Nõndajama tuntud on ka õndsja kopikalehe onupoeg „Meie Aeg.“ mida pühapäewiti uulitfotel kahe kopika eest müüa pakuti.

Koh, neid mõlemaid „aegu“ wõib, kui nad seltsimajas lugemisepepide wahel seatud, warna panna ja, järelikult, neid ka warnast wõtta.

Mis asi aga see aeg dieti on, mida ei saa warna panna ega warnast wõtta, seda on raste lihidalt ära wõlida. Seda peab pikemalt ja laiemalt arutama, sinna juurde kunstnikka ja kirjanikka, luuletajaid ning mõttetarku appi kutsuma.

Kende appikututute tunnistusi läbi waadates, jõuame eiteks otsufusele, et ajal ka jalad peawad olema. Sest laulu-isa Kreuzwald ütleb:

„Aeg sammub kiirelt edasi . . .“

Kuda aeg siis muidu saab astuda, kui tal jalgu pole. Et aeg õige kiirelt edasi ruttab, seda kinnitawad ka weel teised luuletajad:

M. J. Eisen laulab:

„Waata ette, waata taha,

Muidu jääd sa ajast maha.“

Teises kohas seletab Eisen, et inimene peaks oma tege- wusega ruttama, sest:

„Homme ehk mööda on aeg . . .“

Seega on inimestel õige suur tegemine, et ajaga kaasas käia ja temast mitte maha jääda. Kes juhtub ajast eespool olema, see olgu karmas, et aeg temast mööda ei lippaks.

Mitu jalga ajal kust on, seda teegi otse ei üttele, kuigi meil harilikult ajaga sammu pidamisest kõnelakse. Kõige tõenäolisem on, et ajal wiist kaks jalga on.

Wispärast kaks?

Aga sellepärast, et ajal ka tiiwad wõlidakse olewat. On tal lord tiiwad, siis on ta kas kaheljalgne ehk mitmejalgne. Mitmejalgsed tiiwakandjad — liblikad ja putukad — oma

jalgadega ei astu, waid roomawad; astuwad ainult kahe- jalgsed tiiwakandjad — linnud. Aeg astub ka, seega on ta kaheljalgne — na' linnu laadi loom.

Nüüd tõendused selle kohta, et ajal on tiiwad.

„Ajalt antud haruldane tiib . . .“

Nii pojatab Piirikwi.

A. Ritzberg käseb rutata,

„sest kiire on aja tiib.“

Tiibadega muidugi lennatakse, ja aeg lendab weel õige kiireste.

Kreuzwaldi sõnada järele

„Aeg lendab kiiremalt,

Kui inime wõin'd ette mõelda.“

Nõnda oleks aeg, nagu eespool tähendatud, linnu sorti olewus aga siiski pole ta seda ka just mitte, sest seefama Kreuzwald, kes aja lendamisest kõneleb, lausub weel:

„Nasta ruttab aasta taha

„Aja rüppe hingama . . .“

Uindudel rüpet ei ole, rüpe on ainult naisterahwastel. Kas aeg wiimaks naistetõugu olewus ei ole? Naistel on ju ka jalad, kiire käit, ja — ja —

Aga, noh, tiiwad? — küsib wast lugeja.

Õige küll: naisterahwastel ju meie küll ei näe tiibu, aga kui mitu sada korda pole luuletajad tõendanud, et nait- sed otse inglid olewat. Et inglitel tiiwad on, se on juba tõeasti, mille wastu waielda ei tohigi. On naisterahwas ingel, küllap tal siis ka tiiwad on, kuigi meie neid oma lihaliikude silmadega ei wõi näha.

Oleks nüüd lugu tõeste nõnda, et ajal naistesuguga midagi ühist on, siis wõiksime ka aru saada sellest üllatuste küllusest, mis aeg meil esile toob: eks ta ole naisterahwa tujukas-loomus. Kui Inglise kirjanikku Shakespearet uskuda, kes ütleb, et „aeg on iga hea asja ämm ja ema“ — siis pole küll mingit kahtlust enam, mis soost aeg on.

Sirmus kiire on ajal alati, ei teda wõi takistada. Nii noomib meid „Kalewipoja“ III. lugu:

„Ära wõta aega wiita,

Kauemini kõheldada . . .“

Ja M. J. Eisen kinnitab:

„Mõttele see peale, et iialgi asjata aega ei wiida . . .“

Kõhkestest tarkust näitse ajal olewat. Näituseks peab ta arstiametit. Seda loeme Eiseni „Kõu ja Pikkriist,“ kus kirjanik ütleb:

„Pole nii suurt haaw iial,

Et arstida ajad ei wõiks . . .“

Teises kohas aga seisab:

„Aeg küll arstib ehk haawad

Ja kaswatab kohagi kinni.

Siiski, kas arstib ka armi ja pühib ka wiimased jäljed?“

Aeg on siis haawaarst. Ka õigusteadlane on ta. Wähemalt tunnistab Schiller:

„Aeg on parem ja õigem kohtumõistja meie tööde üle.“

Ja hea ning helde on ta, kuna Schubert kinnitab, et „warandust, sõprust, armastust, õnne — kõike wõib aeg ja tulewik meile jälle tuua.“

Koidula kurdab, et aeg kõik muud talle tagasi annab, kuid

„Ei ema südant iialgi.“

Eesti wanadõnad teawad ajast nii mõndagi kõnelda.

Üks nendest pajatab, et „aega ei wõi rahaga osta.“

Wanasõna tõsiduse juures ei tahaks kahelda, aga ometigi räägitakse kallist ajast ja odawast ajast. Tähendab, kui aega raha eest ei saa osta, ta aga siiski wahest kallis, wahest odaw on, siis käib ta nähtawaste wahetufelauba alla, nagu wanal heal ajal, kui weel raha polnud, kõikide asjadega sündis.

Kui siis teine wanasõna ütleb, et „aeg maksab raha,“ siis peame seda nähtawaste küll nõnda mõistma, et ajal enesel tubli rahapung on, millest ta makusid õiendab.

Et aeg arstikunsti mõistab, seda kuulsime juba eespool, sedajama kinnitab meile ka wanasõna, wõeldes:

„Aeg aitab arstida.“

Ka õige hea kooliõpetaja on ta. Nii kuuleme:

„Aeg koolitab.“

„Aeg õpetab halbi targemaks.“

Spetaja ametiga teeb ta ka tegemist:

„Aeg jahutab tusta ja kustutab vihatuju.“

„Aeg lõpetab leinapäewi.“

„Aeg wõidab wiimaks waenu.“

Ets see ole ju waimulik mehe tegewus?

Wanafõna: „aeg annab abi“ — ehk teiseendis: „aeg annab head nõu“ — kinnitab veel lord, et aeg adwolati ametit peab, sest kes siis muu on hea nõu andja kui adwolati. Kui aja lehaliste omaduste juurde veel lord tagasi pööriba, siis olgu tähendatud, et tal iseäranis kõwad hambad on, sest ta pureb nimelt wanu ehitusi ja müüriksid, kuna ju nendest harilikult kõnelakse, et nad aja hamba all purenewad.

Misfugused wõiksid praeguse aja tiiwad olla?

Wist küll niisugused, mis kõige uuemal ajal on ilma tekkinud. Ja niisugused on lennumasinate tiiwad. Nii siis lennumasinate tiiwad need aja tiiwad ongi.

Uga ajaratas?

Mis weereb siis meil wiimase ajal kõige rohkem?

See on peenifene raha — hõbe ja wass. See weereb nõnda kiireste (nagu ajaratas kunagi), et ta juba peaaegu filmapiirilt on kadunud, ja tema asemele on ilmunud raha märgid — paberist.

Neid wõikime meie wass ajamärkideks nimetada.

Ja et nad just kõige wiimase ajal on ilmunud, siis järgneb sellest edasi: wiimase aja märgid.

Ajafõnade kohta peab tähendama, et iga aeg isefugused sõnad sünnitab ja need tarwitusele toob. Nõnda näituseks olid kümne aasta eest järgmised ajafõnad tarwitusel: streit (seda sõna wõiks ka peafõnaks nimetada, sest teda tarwitati kõige rohkem), burshui, proletarlane, boikott ja lihtsalt kott, protesteerima, eksproprierima jne.

Praegused ajafõnad on: rekwiseerima, sektwestreerima, ewaluueerima, registreerima, deserteerima, aresteerima . . . Roh, kes pagan jõuab neid kõiki ette lugeda!

Igal ajal õeldakse oma wiis olewat. On ka. Ammu sest tagasi on, kui iga uulitsapois „Lõbusast talupojast“ Dehma-Wiisu laulu wilistas. Siis tuli „Sõida ruttu wafila-sõitu“, „Пупчик“ ja „Lõbusast lesest“ „Meil lõbutoht Matsim.“

Wahpeal katsuti ühte ja teist wiisi, nüüd aga wõib wäga wõimalik olla, et jälle moodi läheb „Meil lõbutoht Matsim.“ sest Matsimil on ka tõeste jälle uus lõbutoht — Narwa manteel „Apollo.“

Ajalehtedest olgu veel sõna wõeldud. Neid on ju nüüd terwed plangid täis kleepitud.

Lähemaks seletuseks tähendame, et ajalehteks nimetada wõikime niisugusid lehti, mis praegune aeg esile toonud.

Oleks soowida, et igatiis hoolega need ajalehed läbi loeks, sest kui mõni seda ei tea, mis seal sees seisab, riskeerib ta wäga paljuga.

Et ajal lehed on, siis peawad tal ka olfad olema; tal on juured, tähendab, peab ka latw olema. Jalgadeft ja tiibadest oleme kõnelenud, aga ega aeg siis ilma filmade ja kõrwadetagi pole. Ka sabagi on tal, õigem: hull sabasid.

Uga kas pole need siis praeguse aja sabad, nagu: suhtru-saba, petroleumi-saba, fata-saba, puude-saba, piima-saba — ja taewas seda teab, misfugused sabad meil veel ei wõi tekkida!

Nõnda on siis praegune aeg paljusabaline olemus.

Ja kui teie näete, kuda need aja sabad poodide uste ees looklewad, ets lähe siis märki tuttaw laulusõna:

„See aeg on tõest' ufje ees . . . — rg.“

„See Meie Mats on ilka üks suur mees: seal seisab jällegi ajalehes, et ta ise oma saapaid puhastab.“

„See pole midagi. Tema on ifegi mõnel inimesel riideid kloppinud!“

„Roh, seda wõib küll igatiis . . .“

„Ja, aga mitte siis, kui nad teisel selgas on! . . .“

GLADIATOR.

Sakslased haifutawad häda.

„. . . Uga sa ei käinud ju maakuulamisel?“

„Ei käinud, majesteet!“

„Ja räägid, et tead liitlaste wägede seisukorda!?“

„Tean, majesteet.“

„Misfugune see on siis?“

„Ülitugew.“

Wäike wahje.

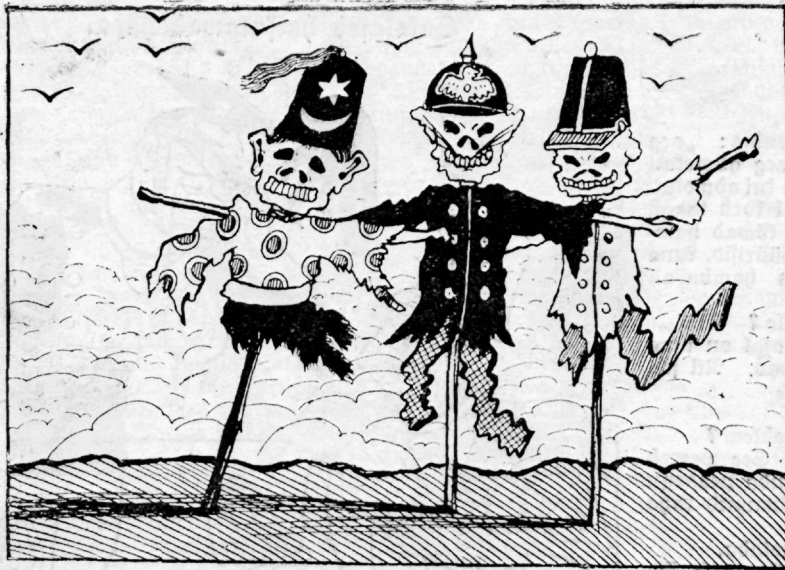
Ei mäleta enam dieti, oli see paar päewa enne sõda wõi just sõja algusel, aga umbes sel ajal trehwas Mats, maalt korraks linna kaema tulles, tuttawat majaomanikku Tehase uulitsalt, keda kaua enam näinud polnud ja kelle rahakott wahpeal tubliste paisunud, mõistus aga endiseks jäänud oli. Mitugi lõbusat tundi saadeti feltis „Kuldtoera“ wõdrastemajas mööda, kuni paras wint peas oli, nii et julgus oli automobili wõtta ja wäljasõitu Piritale teha. Arwe diendamisel Piritale restorani rohuaias pidid mõlemad oma taskud täielikult tühjendama, nii et kopikatti järele ei jäänud. Hilja õhtul sõitsid linna poole tagasi, kuid parwe peal tuli illesõidu raha maksta. Kumbagil ei olnud kopikatti. Majaomanik oli suures lohmetuses — kas jää wõi Piritale — kuid Mats tähendas parwemehele autojuhi peale nende sõnadega:

„Tema maksab meie eest.“

Majaomanik tahtis Matsile selle hädaft päästmise eest midagi meelitawat welda ja tähendas auto kõrwal seiswale parwemehele: „Ja jah, ega see Mats nii rumal polegi kui ta wälja näeb.“

Mats taesus selle meelituse, kuna ta naeratades majaomanikule ütles: „Selles see terwe wahje meie m d l e m i w a h e l s e i s a b t i.“ — or.

Meie Matsi järgmine (76.) sõjanummer ilmub 30. jaanuaril.

1914. — 1916. aasta hirmutised.

Silm wahits.

Epsilonis jutustatakse järgmist lõbusat loolest ühest klaasfilmiga teestanduse omanikust. See istandil tahtis ühel päeval oma istandusest lahtuda, teadis aga, et töölised siis enam sugugi tööd ei wiitsi teha, kui ta ise ära on.

Seal tuli tal õnnelik mõte. Ta kutsus töölised kottu ja ütles neile järgmist: „Ma ise lähen täna ära, aga ma jätan ühe oma filmadest siia, et teie töö järele walmata.“

Siis wõttis ta töölise kõrgsuuremaks imestuseks oma klaasfilma wälja ja pani puukännu otsa.

Mõnda aega töötasid töölised wirgalt, sest arwasid, et film nende järele walmab. Siis aga tuli üks nendest õnneliku mõtte peale. Ta pani nimelt oma supikausti kummuli filma peale.

Kui töölised nüüd nägid, et neid enam ei walmata, tõmbasid endid kohe pöösaste warju firewile ja magasid terve päewa läbi.

Hea tundemärk. Reegi proua saab uulitsal oma sõbranna tittrelesega kottu: „Noh, kuidas on siis sinu haige wennaletse terwisega lugu?“ küsib ta.

„Täna, üsna hästi. Nüüd saab ta juba jälle witsi.“

Troost. Preili: „Mõtlege ometi, minu onupoeg nimetas mind rumalaks aneks.“

Loatüdruk: „Arge selle üle ühtegi kurwastage, aned on tänawu isegi wäga kallid.“

Rihwtiselt. Kirjanik (oma uue lõbumängu esitenduse lõpul direktorile): „Teie kinnitate, minu lõbumäng ei meeldiwat rahwale, olge head, waadake ometi korrats, kui lõbusad näod kõigil ees on!“

Direktor: „No jah, nad rõõmustawad sellepärast et see wiimaks otsas on!“

Sõbrannad omawahel. „Eila lasstin ma eriarsti Mannbergi oma siidame läbi katkuda.“

„Ja mis oli selle läbikatsumise tagajärg?“

„Meie kihlus.“

Politika huwid eht kuba kufagil ajalehti loetakse.

Berlinis. Meiermann Hammermannile: „Nii kui näed, loen ma jälle „Berliner Tageblatti“. Solk! Mitte ühte diget teadeti! Aga waadake, sellest ajast peale, kui mulle lugema õppimist soowitati, loen mina igapäew neli tundi. Lõbus ajawõide! Suurepäraline lugemise harjutus!“

Wienis. Isa pojale: „Josa! Mine osta minule üks „Wiener Zeitung“ number, pole kus peale ja seebi wahu pihibi!“

GLADIATOR.

Reegi mees, kes oma reisirimifist luifata armastab, jutustas muu seas teistele:

„Moskwas wiibides, armastasin ma ikka õhtutel mere ääres istuda“ ...

GLADIATOR.

Sihist mööda. Mees: „Siin loen ma praegu ühest naisest, kes murdunud korseti traadi läbi surma leidnud; murdunud traadi ots torkas tal siidamesse kui ta pesupali tohal kumardas.“

Naine: „Kui hirmus! Ma tahtsin homme paari kardinaid ise pesta, et pesuraha kottu hoida, aga nüüd pean ikkag pesunaise tellimal!“

Ägeduses. Adwokat: „Kui te tõeste süüta olete, siis tahan ma teid juba priiks saada!“

Raebelune: „Ah, herra adwokat, katfuge kõit teha mis wõite... Te saate minust hea kunnil!“

Raamatukaupluses. Otsija (tulipahajalt): „Kuidas wõisite mulle selle „Armastusekirjade“ raamatu anda; see on ju kõõgitudrututele, tallipoistele... Andke mulle midagi haritlaste jaoks!“

Rahulikult. Isa: „Suba jälle said ja halwa koolitunnistuse.“

Pojake: „Ah isa, peaasi on ometi, kui inimene terve on.“

Alapib. Sealihja ja noorte harjaslindude hinnad on wiimajal ajal linnas hästi kõrgels tõusnud. Matfil aga oli kodus, Rehatus, terwelt katsteist noort pörjast. Otsustas nad nüüd sellepärast linna müügile tuua. Wõttis pifa wäädi kätte ja ajas nad oma ees Narwa maanteed mööda Lasnamäelt alla. Kadriorust mööda jõudes hakkasid pörjad kunkat kartma ja pöörasid kõnniteele, mida mööda lõbusaste triumudes edasi sõrkisid. Seal tuleb korraga linnawaht ja peatab Matfi:

„Sei, wanamees, kas sa ei tea, et see tee ainult jalakäijate jaoks on?“

„No miks ma ei tea — need on aga ju ka jalakäijad,“ lausub Mats ja riihib edasi.

—or.

Wuahnus. Katskimmend wiis aastat on wana Wabis juba teatris uskehoidjaks olnud, mitirilehta uulitsa murkadele kleepinud ja kauplusi mööda ringi kandnud. Sel tähtjal päewal tähendab teatri direktor temale: „Täna saab teil katskimmend wiis aastat täis, kui meie teatri juurde teenistusesse astusite. Selle päewa mälestuseks oleme otustanud teile midagi anda. Aga weel parem oleks, kui te ise ütlesite, mis te kõige parema meelega soowiksite.“

„Kui see liiga palju nõutud ei ole, herra direktor, üks lord tahaksin ma ka, et minu nimi teatri seadeli jeks,“ lausub Wabis häbelikult.

—or.

N. B. Üksikute numrite ostjaid palume lahkest tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Асс. редактор. Востанов тоimetaja Jakob Jaakon. Wäljaandja J. Ruul. W. Schiffer'i trükk. Tallinnas

ESTI
RAHVUSNAHKEVÕLGU
AR